

УДК 94 (477)= 327.16:32 «07»

Сучасний ісламський тероризм та єврейська громада Європи: основні загрози та виклики

О.В. КОЗЕРОД

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, м. Київ, Україна,
E-mail: oleg224@voliacable.com

Авторське резюме

Стаття є комплексним дослідженням, присвяченим боротьбі з ісламським тероризмом та його ідеологією, які загрожують єврейським громадам країн Європейського Союзу. Автор аналізує основні ідеологічні причини, що призводять до появи злочинів та актів тероризму на ґрунті расизму та ненависті до євреїв. Вивчаються нормативна база та практичні заходи влади, які стосуються проблем національної безпеки в Європі. На підставі матеріалів європейської преси та робіт західної історіографії, пов'язаних з ісламським терористичним рухом у Європі, автор проводить аналіз останніх подій, пов'язаних з тероризмом на континенті. Автор розглядає останні події, пов'язані з терористичними актами у Парижі, Брюсселі, Копенгагені та робить висновок про те, що однією з причин виникнення загрози щодо єврейської громади Європи є активна діяльність пропалестинського лобі, члени якого пропагандують ненависть до Держави Ізраїль і єврейського народу на території багатьох країн Європи. У підсумку робиться висновок щодо актуальності подій, пов'язаних з загрозою ісламського тероризму в Європі для сьогоденної ситуації в сфері національної безпеки в країнах Східної Європи та України.

Ключові слова: тероризм, євреї, Ізраїль, національна безпека, загроза, атаки, антисемітизм, Європейський Союз.

Modern islamic terrorism and jewish community of Europe: key threats and challenges

O.V. KOZEROD

I.F. Kuras institute of political and ethnic studies of the National academy of sciences of Ukraine,
Kiev, Drohobych, Ukraine, E-mail: oleg224@voliacable.com

Abstract

This article is a comprehensive research on the fight against Islamic terrorism and its ideology that threatens the Jewish communities of the European Union. The author analyzes the basic ideological causes that give rise to crime and terrorist acts motivated by racism and hatred of Jews. He considers the regulatory framework and practical measures relating to national security issues in Europe. On the basis of the European press materials and works of Western historiography associated with the Islamic terrorist movement in Europe, the author analyzes the latest developments related to terrorism in Europe. He also considers the current events related to the terrorist attacks in Paris, Brussels, Copenhagen and concludes that one of the causes of threats against the Jewish community in Europe is pro-Palestinian activism lobby, whose members advocate hatred of the State of Israel and the Jewish people on the territory of many countries in Europe. As a result, it is concluded on the relevance of events related to the threat of Islamic terrorism in Europe, for the current situation in the area of national security in the countries of Eastern Europe and the Ukraine.

Keywords: terrorism, jews, Israel, national security, threat, attacks, anti-semitism, European Union.

Постановка проблеми. Протягом останніх років антисемітизм та загроза тероризму були одними з головних чинників існування єврейської громади Європи. Терористичні акти, які відбулися в Європі протягом останнього часу та були, значною мірою, пов'язані із зростанням антиізраїльських настроїв серед широких верств населення континенту, призвели до появи дискусії у середовищі експертів щодо методів боротьби з цим явищем. Однією з причин виникнення загрози щодо єврейської громади Європи більшість визнає активну діяльність пропалестинського лобі, члени якого пропагандують ненависть до Держави Ізраїль і єврейського народу на території багатьох країн Європи.

Аналіз досліджень і публікацій. Актуальні проблеми внутрішньополітичної боротьби у Ве-

ликій Британії щодо палестинського питання під час влади лейбористського та коаліційного урядів розглядалися у монографіях Тобі Гріна [1], Камелії Сулейман [2], Асафа Роміровського та Александра Іоффе [3]. Проблеми еміграційних настроїв серед представників єврейської громади та їх вплив на розвиток єврейської громади континенту досить активно вивчається протягом останніх років науковцями, зокрема такими, як Джефрі Херф [4], Стюарт Ейзенштат [5], Хасі Дінер [6] тощо. Деякі з дослідників підкреслюють необхідність проведення у цілях попередження антисемітських і терористичних проявів цілої низки профілактичних освітніх та інформаційних заходів, зокрема серед молоді, а також розробки перспективного плану заходів, спрямованих на підвищення рівня толерантності у суспільстві.

© О.В. Козерод, 2015

Метою дослідження є вивчення на підставі матеріалів європейської преси та нормативних документів, а також аналізу робіт західної історіографії найбільш актуальних проблем, пов'язаних з ісламським терористичним рухом у Європі та його спрямованістю проти єврейської громади Європи.

Об'єктом нашого дослідження є існуючі на сьогодні загрози щодо єврейської громади Європи з боку ісламських терористичних організацій. Предметом дослідження є ставлення європейської громадськості до ситуації навколо ісламського тероризму, безпеки членів єврейської громади, еміграційних настроїв, які з'явилися в ній внаслідок терактів.

Виклад основного матеріалу. Одним з методів роботи палестинського лоббі у Європі стало проведення пропагандистської і роз'яснювальної роботи на рівні мерій міст та місцевих органів влади. Деякі представники влади погоджуються на співробітництво та підтримують прибічників ідей незалежності Палестини і боротьби з єврейською державою. Інші дистанціюються від цього. Зокрема, мерія британського Манчестера на початку лютого цього року відхилила клопотання групи громадян щодо тимчасового підняття над манчестерською Ратушею палестинського прапора.

Перед цим до Ради Манчестера була подана петиція з 2500 підписами з вимогою вивісити палестинський прапор на знак протесту проти політики Держави Ізраїль на Близькому Сході. Після подачі петиції до Ради прихильниками Ізраїлю у регіоні було зібрано 3000 підписів проти такого кроку, який міг би спровокувати зростання міжрасової напруженості в місті та початок погромних акцій. Представники палестинського лоббі у відповідь стверджували, що в Глазго, Единбурзі, Прістоні і Бредфорді палестинський прапор на будовах органів влади вже вивішувався і це не викликало «ніякого збільшення міжрасової напруженості». Керівник кампанії за вивішування прапора Марк Кранц зазначив, що діє самостійно без фінансової підтримки арабських організацій, лише «через те, що був вражений подіями в Газі». Його опонент - Рафі Блюм з організації North West Friends of Israel зазначив: «Переважає більшість єврейського населення цього міста не підтримуватиме вивішування прапора ... Вивішений над мерією палестинський прапор буде посилати чіткий і небажаний меседж для єврейського населення Манчестера». Як підкреслила одна з керівників Ради Манчестера Сью Мерфі, влада міста регулярно отримує запити на те, щоб вивішувати будь-які прапори і майже всі з них були відхилені. «Ми звичайно не вивішуємо прапори інших країн», - підкреслила Мерфі [7].

У інших країнах Європейської Співдружності, зокрема у Франції, антиізраїльські на-

строї захопили як лідерів місцевої влади, так і широкі верстви суспільства. Це продемонстрував, зокрема, досвід кореспондента французького телеканалу NRG Цвіки Кляйну, який нещодавно вирішив повторити експеримент свого англійського колеги Джека Саймонса та прогулятися вулицями Парижа у єврейському головному уборі – кіпі. На відміну від свого англійського колеги, який не зустрів жодного прояву поганого ставлення до себе, маючи при собі приховану камеру, Цвіка вислухав велику кількість погроз і образ. «Що він тут робить, мамочко? Хіба він не знає, що буде убитий?», - цей та подібні коментарі йому довелося почути за 10 годин прогулянки по місту. Вслід йому плювали, його назвали «собакою» і погрожували вбивством. Цвіка гуляв разом з охоронцем по єврейському кварталі, навколо Ейфелевої вежі, а також у мусульманських кварталах. Популярні серед туристів райони були відносно спокійними, але навіть тут він отримав кілька образливих зауважень і плівок услід. Чим далі він відходив від центру, тим агресивнішими ставали місцеві мешканці. Хлопчики кричали: «Віва, Палестина!», відвідувачі кафе вказували на нього пальцями, вслід йому лунали загрози. Журналіст розмістив відео-ролик із звітом про свою прогулянку на YouTube з такою позначкою: «Ласкаво просимо в Париж 2015 року, де солдати патрулюють кожен вулицю, на якій знаходиться єврейська установа...» [8].

Слід зазначити, що нагнітання антиізраїльської істерії призводить до досить швидкого зростання рівня антиізраїльських настроїв у суспільстві та проявів агресії та терористичних актів у Європі.

Після терактів у Бельгії та Франції ісламські терористи у лютому 2015 року атакували єврейську громаду Данії. У ході теракту був вбитий волонтер, який допомагав в охороні Центральної синагоги Копенгагена. 37-річний Дан Узан загинув при спробі перешкодити терористам увійти до будівлі синагоги, де проходило святкування «бат-міцви». У цей час у синагозі знаходилося близько 80 осіб. Як зазначають члени спільноти копенгагенської єврейської громади на Facebook: «Він був один з найкрасивіших, найбільш гостинних людей, яких ви могли б зустріти». Як зазначив представник організації Community Security Trust, що займається охороною синагог на території Великобританії: «Наші думки і наші симпатії - з датською єврейською громадою і жертвами терористичної атаки в Копенгагені. Ми висловлюємо солідарність з усіма, хто допомагає захистити єврейські громади по всьому світу». У спеціальній заяві Ради депутатів британських євреїв з цього приводу також, зокрема, зазначалося: «Ще раз євреї Європи на молитві, цього разу в синагозі Копенгагена, були атаковані ... Наші думки з сім'ями тих, хто був убитий і

поранений в цих шокуючих нападах у Данії. Ми солідарні з єврейською громадою Данії і зв'язалися з ними для того, щоб висловити наше співчуття і нашу підтримку». Майже 30 років тому, 22 липня 1985 р. будівля Великої синагоги Копенгагена постраждала від вибуху бомби, закладеної палестинськими терористами. Тоді жодна людина не постраждала [9].

Слід підкреслити, що, на жаль, антиізраїльська агітація і пропаганда в Європі, не є предметом особливої уваги з боку правоохоронних органів або експертних організацій, які займаються протидією антисемітизму та ксенофобії. Органи влади реагують лише на ті прояви антиєврейських настроїв, які вже відбулися, зокрема терористичні акти, вибухи, вбивства людей або конкретні погрози.

Разом з тим, загальний фон антиізраїльської риторики, який зокрема спостерігається у засобах масової інформації та соціальних мережах, дає змогу зробити висновок про підготовку ще більш масових терактів в країнах Західної Європи. Досить мало спеціалістів при цьому звертають увагу на діяльність пропалестинських організацій на континенті. Але саме вона призводить до створення атмосфери страху, невпевненості представників єврейської громади за майбутнє своїх дітей та безпеку своїх родин. Протидіяти цьому можливо завдяки реалізації спільних освітніх програм за участю експертів Держави Ізраїль, які спрямовані на роз'яснення європейцям логіки близькосхідної політики США, Держави Ізраїль, ЄС та інших країн демократичного світу.

Незважаючи на те, що державні структури більшості країн континенту застосовують в останні місяці додаткові заходи щодо безпеки єврейських громад, кількість інцидентів тільки зростає. Трагічною віхою в історії єврейської громади Європи став терористичний акт, який відбувся 9 січня цього року в Парижі, коли терорист захопив відвідувачів кошерного супермаркету і вбив 4 людини. Цей терористичний акт дуже сильно вразив громадськість Європи та привів до великої суспільної дискусії за участю провідних політиків Європи щодо майбутнього єврейської громади континенту. В ході цієї дискусії деякі лідери і діячі єврейських організацій світу відверто закликали євреїв Європи до виїзду в Державу Ізраїль, США, Канаду та інші країни [10].

Після терористичних актів, які відбулися у Франції на початку цього року, найбільшу активність щодо дискусії про евакуацію євреїв Європи, виявили політики та громадські активісти Великої Британії. Зокрема, міністр внутрішніх справ Великої Британії Тереза Мей відреагувала у середині січня 2015 року на дискусію про те, чи варто британським євреям шукати собі інше місце для проживання. Глава МВС, зокрема, підкреслила: «Без євреїв Ве-

ликобританія не буде Великобританією» [11]. Вона також додала, що ніколи навіть не думала дожити до того моменту, коли євреї будуть думати про те, щоб виїхати. Тереза Мей підкреслила, що очолюване нею відомство докладе максимум зусиль для того, щоб в країні не відбулося терористичних актів, подібних тому, що стався в кошерному супермаркеті в Парижі.

Судячи з усього, постійні загрози ісламістів, які обрали членів єврейської громади Європи в якості своєї основної мішені, все ж таки змушують багатьох євреїв Великобританії, серед яких багато таких відомих, як актриса Морін Ліпман, приймати рішення про еміграцію. «Ми їдемо з Великобританії – євреї більше не знаходяться тут у безпеці», – зокрема, заявили члени сім'ї Гулд з Манчестера, яка прийняла недавно остаточне рішення про виїзд на ПМП до Америки. Саймон і Хані Гулд живуть разом з двома дітьми мирним життям в їх гарному будинку з п'ятьма спальнями в тихому передмісті Манчестера - Крампсолі.

52-річний Саймон є успішним бізнесменом і працює в його власній компанії з торгівлі нерухомістю. 49-річна Хані робить кар'єру в сфері маркетингу, діти-Аррон і Анджела вчаться. Незважаючи на те, що вони звикли жити в Манчестері, їм доведеться виїхати через погрози ісламістів, які неодноразово підкресливали, що Великобританія є більш важливим напрямом для проведення терористичних атак, ніж Франція та інші європейські країни. Сім'я вже пакує речі для переїзду до американської Арізони, в якій її члени будуть у повній безпеці.

«Я пишаюся тим, що я британець, – зазначив Саймон Гулд. – Мої батьки живуть у Лондоні. Я прожив усе своє життя на двох вулицях на півночі Манчестера. Наш нинішній будинок є єдиним будинком, який наші син і дочка коли-небудь знали. Але ми повинні зробити це, не в останню чергу, заради наших дітей».

«Я знаю багатьох людей, які просто хочуть мирно жити. Але є так багато антисемітизму в Британії і це відчувається з усіх боків. Наші місцеві єврейські школи виглядають, як табори. Їх оточили дротяними парканами. Навколо них ходять патрулюють охоронці, деякі з собаками. По суботах ми бачимо, як поліція ходить по вулиці з членами Общинного охоронного фонду (CST). Я не хочу сидіти вдома в паніці, коли мій чоловік йде в синагогу. Я просто хочу жити спокійно», – зазначила дружина Саймона Хані. «В Америці ви можете побачити всі види американців: афро-американців, китайських американців. Ми будемо – британськими американцями. Я беру свій патріотизм зі мною», – додав Саймон [12].

Таких сімей у єврейській громаді Європи досить багато. Згідно з даними Єврейського агентства, в минулому році спостерігалось зростання єврейської міграції з Європи на ре-

кордні за останні роки 32%. Члени 650-тисячної єврейської діаспори Франції, другий у світі за величиною після американської, зайняли перше місце по числу тих, хто виїхав – 7 тис. чоловік, що вдвічі більше, ніж у 2013 році [13].

Разом з тим, слід зазначити, що єврейське життя на європейському континенті продовжує існувати. Консолідації громади та проізраїльського лобі сприяє проведення низки заходів за участю науковців, письменників, політиків, музикантів з Ізраїлю. Однією з таких майданчиків є щорічна конференція «Ліммуд» у Великій Британії. Так, кілька тисяч учасників з 27 країн світу зібралися на щорічну освітню конференцію «Ліммуд», яка відбулася в Університеті Уорвіка з 28 грудня 2014 року по 1 січня 2015 року. В рамках конференції було проведено 1201 сесії на різні теми біблеїстики, єврейської історії, культури, мистецтва, музики, театру, кіно. Серед гостей «Ліммуда» цього року були історик Голокосту Дебора Ліпштадт, голлівудський комік Аві Ліberman, в'язень Сіона Йосип Менделевич, глава Єврейського агентства «Сохнут» Натан Щаранський і багато інших відомих осіб.

Зокрема, Натан Щаранський і Йосип Менделевич поділилися своїми спогадами про період боротьби радянського єврейства за виїзд до Ізраїлю. Як підкреслила співголова конференції «Ліммуд» Шана Болтін: «У кращих традиціях «Ліммуда» ми продовжуємо протистояти складним проблемам, що стоять перед Ізраїлем і євреями у всьому світі, в тому числі проблемі антисемітизму в Європі ...» [14].

Слід зазначити, що в історичній перспективі чисельність єврейського населення Європи неухильно падає. Це підтверджують дані з доповідей фахівців американської дослідницької організації Pew Research Centre, що з'явилися у лютому цього року. На даний час чисельність єврейської громади Європи становить близька 1,4 мільйона чоловік, що складає 10 відсотків від загальної кількості світового єврейського населення. Починаючи з 1960-х років найбільший відтік єврейського населення при цьому

спостерігався з країн Східної Європи та країн колишнього Радянського Союзу. Згідно зі статистичними даними в 1939 році 57 відсотків світового єврейства проживало в Європі, однак до кінця Другої світової війни показник становив 37 відсотків. Згідно з останніми даними після 1960 року чисельність єврейської громади Європи впала більш ніж на 50 відсотків [21]. Pew Research Centre є незалежною дослідницькою структурою, що базується у Вашингтоні і спеціалізується на демографічних дослідженнях, контент-аналізі публікацій у ЗМІ, опитуваннях громадської думки.

Висновки. Сильні еміграційні настрої, які з'явилися у середовищі євреїв Європи протягом останніх декілька років, стали великою несподіванкою для європейського суспільства та урядів країн ЄС та є новим і невивченим явищем. Терористичний рух ісламістів, який набуває обертів в країнах ЄС, є великою загрозою для єврейської громади континенту, з якою неможливо боротися за допомогою сил поліції та охоронних структур. Ісламісти планують та реалізують терористичні акти, спрямовані на фізичне знищення євреїв тільки за те, що вони є євреями. Це призводить до появи еміграційних планів як серед простих членів громади, так і серед представників культурної, політичної, бізнесової еліти країн континенту.

Безумовно, багато у справі подолання еміграційних настроїв серед представників єврейської громади Європи зможуть зробити уряди країн континенту, які у боротьбі з антисемітизмом та тероризмом повинні спиратися на підтримку з боку широкої громадськості. Ситуація, яка склалася навколо єврейської громади Європи, повинна бути проаналізована та оцінена приватними охоронними організаціями, правоохоронними і спеціальними органами, які займаються боротьбою з тероризмом як у Східній Європі, так і в Україні. Треба зробити висновки та заздалегідь підготуватися до можливого зростання рівня антиєврейських настроїв, які можуть призвести до напруженості у міжнародних відносинах та великої кількості терористичних актів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Blair, Labour, and Palestine: Conflicting Views on Middle East Peace After 9/11 by Toby Greene.- London: Bloomsbury Academic, 2014.- 312 pp.
2. Language and Identity in the Israel-Palestine Conflict: The Politics of Self ... by Camelia Suleiman. – London: Tauris Academic Studies, 2011.- 248 pp.
3. Religion, Politics, and the Origins of Palestine Refugee Relief by Asaf Romirowsky, Alexander H. Joffe.–London: Palgrave Macmillan, 2013. –268 pp.
4. Anti-Semitism and Anti-Zionism in Historical Perspective: Convergence and Divergence by Jeffrey Herf. – Oxford: Routledge, 2006. – 296 pp.
5. The Future of the Jews: How Global Forces and Impacting the Jewish People, Israel and its Relationship with the United States by Stuart E. Eizenstat.- Rowman & Littlefield Publishers, 2012. – 376 pp.
6. Roads Taken: The Great Jewish Migrations to the New World and the Peddlers who Forget the Way by Hasia R.Diner. – New Haven: Yale University Press, 2015.- 280 pp.
7. Councillors reject petition to fly the Palestinian flag over Manchester Town Hall// Manchester Evening News. – 11 February 2015. – P.14.

8. Video Aims To Show What 10 Hours Of Walking In Paris As A Jew Looks Like// Huffington Post.- 17 February 2015.- P.25.
9. Two man charged with helping Copenhagen gunman by Marcus Dysch // The Jewish Chronicle. – 16 February 2015.- P.11.
10. Four French Jews named as victims of Paris kosher deli attack by Sam Sokol// The Jerusalem Post. – 2015. –10 January. – P.6.
11. «Without its Jews, Britain would not be Britain», warns Theresa May over fears of an exodus in wake of anti-Semitic attacks// Daily mail. – 2015. –18 January. –P.17.
12. ‘We’re leaving Britain - Jews aren’t safe here any more’// The Telegraph.- 6 February 2015.- P.65.
13. Immigration figures reach 10-year high in 2014 - with large boost from French Jews by Judy Maltz // Haaretz.- 2014.- 31 December.- P.19.
14. European Jewry in long-term decline, says Pew report// Jewish chronicle. –2015. – 10 February. – P.10.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2015

REFERENCES:

1. Blair, Labour, and Palestine: Conflicting Views on Middle East Peace After 9/11 by Toby Greene.- London: Bloomsbery Academic, 2014.- 312 pp.
2. Language and Identity in the Israel-Palestine Conflict: The Politics of Self ... by Camelia Suleiman. – London: Tauris Academic Studies, 2011.- 248 pp.
3. Religion, Politics, and the Origins of Palestine Refugee Relief by Asaf Romirowsky, Alexander H. Joffe.–London: Palgrave Macmillan, 2013. –268 pp.
4. Anti-Semitism and Anti-Zionism in Historical Perspective: Convergence and Divergence by Jeffrey Herf. – Oxford: Routledge, 2006. – 296 pp.
5. The Future of the Jews: How Global Forces and Impacting the Jewish People, Israel and its Relationship with the United States by Stuart E. Eizenstat.- Rowman & Littlefield Publishers, 2012. – 376 pp.
6. Roads Taken: The Great Jewish Migrations to the New World and the Peddlers who Forget the Way by Hasia R.Diner. – New Haven: Yale University Press, 2015.- 280 pp.
7. Councillors reject petition to fly the Palestinian flag over Manchester Town Hall// Manchester Evening News. – 11 February 2015. – P.14.
8. Video Aims To Show What 10 Hours Of Walking In Paris As A Jew Looks Like// Huffington Post.- 17 February 2015.- P.25.
9. Two man charged with helping Copenhagen gunman by Marcus Dysch // The Jewish Chronicle. – 16 February 2015.- P.11.
10. Four French Jews named as victims of Paris kosher deli attack by Sam Sokol// The Jerusalem Post. – 2015. –10 January. – P.6.
11. «Without its Jews, Britain would not be Britain», warns Theresa May over fears of an exodus in wake of anti-Semitic attacks// Daily mail. – 2015. –18 January. –P.17.
12. ‘We’re leaving Britain - Jews aren’t safe here any more’// The Telegraph.- 6 February 2015.- P.65.
13. Immigration figures reach 10-year high in 2014 - with large boost from French Jews by Judy Maltz // Haaretz.- 2014.- 31 December.- P.19.
14. European Jewry in long-term decline, says Pew report// Jewish chronicle. –2015. – 10 February. – P.10.

Козерод Олег Віталійович – доктор історичних наук
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України
Адреса: 01011, м. Київ, вул. Кутузова, 8
E-mail: oleg224@voliacable.com

Kozerod Oleg Vitaliyovych – doctor of historical sciences
I.F. Kuras institute of political and ethnic studies of the National academy of sciences of Ukraine
Address: 8, Kutuzov Str., Kyiv, 01011, Ukraine
E-mail: oleg224@voliacable.com